

από την Πόλυ Μηλιώρη

Μεταπολεμικά και απαισιόδοξα

Ο πόλεμος στο Ιράκ, για την αποτροπή του οποίου κινητοποιήκαμε γυναίκες, άντρες και παιδιά ακόμα, δυστυχώς έγινε. Οι συζητήσεις γύρω από αυτόν απ' την ειρήνη που ακόμα μια φορά προδόθηκε από τις αιτίες και τις συνέπειές του από τις νεότερες παραμέτρους - κυρίως το πρωτοφανές διεθνές κίνημα διαμαρτυρίας - ασφαλώς και θα συνεχιστεί. Και οφείλουμε τώρα, εκ των υστέρων, άντρες, γυναίκες και παιδιά να συνεχίσουμε ακριβώς αυτή τη διεργασία: Τη συζήτηση γύρω από αυτό που συνέβη, με τους τρόπους που συνέβη.

Οι σκέψεις που προτίθεμαι να κουβεντιάσω μαζί σας, σ' αυτή τη στήλη, θα έλεγα πως βρίσκονται στο περιθώριο αυτού του προβληματισμού. Έχω την πικρή γεύση ότι το ζήτημα που θα επισημάνω δεν παίρνει γιατριά. Πρόκειται για κάτι συντελεσμένο τελεσίδικα. Αλλά ας εντοπίσω την παρατήρησή μου, θυμίζοντάς σας τον παλιό ελπιδοφόρο καιρό μας. Όταν, παλεύοντας για την ισότητα, ονειρευόμασταν την αλλαγή της κοινωνίας προς το καλύτερο, με την ίση συμμετοχή των γυναικών στην πολιτική σκηνή.

Δεν έχει περάσει πολύς καιρός απ' όταν οι φεμινιστικές οργανώσεις είχαν θέσει ως προτεραιότητα των επιδιώξεών τους τη συμμετοχή των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων. Πριν ακόμα ο αγώνας συγκεκριμενοποιηθεί στο αίτημα για την ποσόστωση, θυμάμαι πως ψηλαφίζαμε το ζήτημα με συζητήσεις, άρθρα, εκδηλώσεις, που είχαν επίκεντρο την πίστη ότι

η «γυναικεία ματιά», η «γυναικεία στάση» οι «γυναικείες αξίες» θα μπόλιαζαν την πολιτική ζωή με ανθρωπισμό, που τόσο έχει ανάγκη η εποχή μας.

Ότι ωραία χρόνια ήταν αυτά! Όταν ζυγίζονταν ακριβώς αυτές οι βιωμένες αξίες - ίσως λόγω του κοινωνικού περιθωρίου βιωμένες - με τη συνειδητοποίηση του δικαιώματός μας να μπορούμε επιτέλους σε ό,τι ως τώρα ήταν ανδρική αποκλειστικότητα: Στην απόφαση δηλαδή ζωής ή θανάτου. Με πολιτικούς όρους, απόφαση πολέμου ή ειρήνης.

Πολύ χαρακτηριστικά θυμάμαι τις φωνές δυο επαγγελματικών κατηγοριών γυναικών, των πολιτικών και των δημοσιογράφων - γυναικών που ήδη είχαν ξεφύγει από την ιδιωτική γυναικεία σφαίρα, πρωτοπόρες στην ισότητα. Θυμάμαι τις δημοσιογραφίνες να επισημαίνουν ότι τα πόστα που τους δίνονται στα ΜΜΕ αφορούσαν πάντα την παραδοσιακά «γυναικεία σφαίρα»: Να γράφουν για πολιτιστικά, ζητήματα παιδείας και υγείας. Ενώ θα ήθελαν, έλεγαν, να μπορούν να γίνονται και πολεμικοί ανταποκριτές. Όσο για τις πολιτικούς; Διεκδικούσαν θέσεις παραδοσιακά «ανδρικών» υπουργείων. Επικειρηματολογούσαν: «Δεν υπάρχει ισότητα όσο μας παραχωρούνται υπουργεία πολιτισμού και υγείας - πρόνοιας. Θα δούμε γυναίκα υπουργό άμυνας, κάποια στιγμή και στην Ελλάδα!»

Στον τελευταίο πόλεμο, που τον παρακολούθησαμε με τη νέα πια πραγματικότητα της «επικοινωνίας», ναι, «είδαμε» πολλά γυναικεία πρό-

σωπα. Οι πολεμικές ανταποκρίτριες ήταν πολλές, ακόμα και από τις ελληνικές τηλεοράσεις. Οφείλω μάλιστα να καταθέσω την καθαρά δική μου κρίση, ότι η συνεισφορά της εικόνας αυτής ήταν θετικότερη για το όραμα της ισότητας που είχα επί δεκαετίες. Αλλά η άλλη εικόνα... Οι γυναίκες εκπρόσωποι του Πενταγώνου και των πολεμικών επιχειρήσεων στο Ιράκ... Το βουβό γυναικείο πρόσωπο με τη μαντίλα, που καθόταν στα πολεμικά συμβούλια του Σαντάμ Χουσεΐν... Τα μακιγιαρισμένα «θηλυκά» πρόσωπα που μιλούσαν για τον πόλεμο δίπλα στις στρατιωτικές στολές... Η εξισωμένη άρνηση της λογικής, της ζωής, της ελπίδας από παρουσίες που είχαμε μάθει να συνδέουμε με την αλληλεγγύη, την ανθρωπιά, την ευσπλαχνία...

Ανατριχιάζω στη σκέψη ότι ίσως εκεί, στους τόπους όπου παίχτηκαν τα πολεμικά παιχνίδια - που μόνο παιχνίδια βέβαια δεν είναι - αυτές οι συγκεκριμένες γυναίκες κάποτε υποστηρίχτηκαν από το γυναικείο κίνημα. Το μόνο αντίδοτο σ' αυτή μου την ανατριχίλα είναι η ελπίδα που σπίθιζε μέσα στις διαδηλώσεις για την ειρήνη. Μυριάδες τα γυναικεία πρόσωπα πάντα. Με πείσμα. Αναρωτιέμαι λοιπόν: Μήπως δεν μας επιτρέπεται να γελαστούμε ότι πρέπει να «πορευόμαστε» ντε και καλά μαζί με τους άντρες; Μήπως είναι ακόμη αναγκαία η γυναικεία οργάνωση ως και στα συλλαλητήρια της ειρήνης;